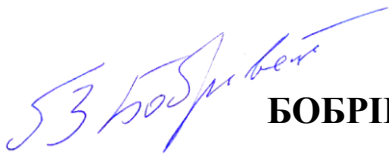

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БОБРІВЕЦЬ ВІТАЛІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 336.226.1 : 364.054

**ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ БЛАГОДІЙНИЦТВА:
ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Десятнюк Оксана Миронівна,
Тернопільський національний економічний
університет, проректор з науково-педагогічної
роботи (міжнародна діяльність та інноваційний
розвиток)

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Мельник Віктор Миколайович,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
професор кафедри фінансів

кандидат економічних наук, доцент
Слатвінська Марина Олександрівна,
Одеський національний економічний університет,
доцент кафедри фінансів

Захист відбудеться 30 травня 2019 р. о 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.01 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46009 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009 м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий 25 квітня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

Т. О. Кізіма

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Благодійництво – це особлива сфера відносин у соціумі, оскільки, з одного боку, воно є важливим індикатором якості життя населення та реалізації прав і свобод людини, а з іншого – важливим джерелом фінансування діяльності громадянського суспільства. Відповідно розуміння того, як оподаткування в гармонійному зв'язку з іншими інструментами державного регулювання може бути використане з метою активізації меж і масштабів благодійної діяльності приватних донорів, набуває першочергового значення. Так, у Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 рр. серед сукупності перешкод для його розбудови окремо виділяють податкову складову – відсутність у благодійників ефективних податкових стимулів.

Наявність у фундаментальній та прикладній площині перманентної проблематики, пов'язаної з підходами до маніпулювання варіативністю та обсягами податкових пільг для стимулювання суспільно корисної поведінки платників податків, потребує поглибленого дослідження теоретико-методологічних основ і практичних підходів реалізації цього інструменту, особливо в такій специфічній сфері, як благодійництво, коли неабияке значення мають поведінкові та моральні аспекти. Здійснити це неможливо без ґрунтовного опрацювання наукових ідей та утилітарних доробків західних учених і експертів, які є лідерами в питаннях актуалізації податкової політики держави відповідно до новітніх викликів сьогодення (Дж. Аутен, Дж. Бакія, Г. Беккер, Дж. Бергдолл, Б. Біткер, М. Герген, П. Макденіель, Б. Джен, М. Дженсен, В. Ендрюс, В. Енсор, С. Зарінс, Е. Квік, Ч. Клотфельтер, С. Левмор, Р. Масгрейв, М. Муді, У. Осилі, Р. Пейтон, В. Парето, Дж. Пелоза, А. Пікерінг, П. Руні, Г. Саймонс, П. Стіл, С. Сюррей, М. Фельдштейн та ін.).

Визнаючи концептуальний внесок вітчизняних дослідників у розвиток теорії та практики оподаткування на основі праць В. Андрущенко, О. Десятнюк, Ю. Іванова, А. Крисоватого, М. Крупки, В. Мельника, Д. Серебрянського, Л. Сідельникової, О. Сидорович, М. Слатвінської, А. Соколовської, Л. Тарангул, К. Швабія, С. Юрія та інших науковців, констатуємо, що ніша причинно-наслідкових зв'язків оподаткування та масштабів благодійної діяльності в Україні залишається малодослідженою, особливо в частині адаптації передового міжнародного досвіду в контексті досягнення позитивних змін у звичках благодійників у відповідь на зміну інструментарію податкового регулювання. Це перешкоджає ефективному розвитку громадянського суспільства у зв'язку із його недостатньою фінансовою спроможністю. Позитиви міжнародного досвіду слід враховувати при реалізації податкової політики в Україні з метою забезпечення якісної метаморфози вітчизняної теорії та практики податкового стимулювання благодійництва. Усе зазначене вище зумовило актуальність обраної теми дисертації, визначило її мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою науково-дослідних робіт Тернопільського національного економічного університету за темами: «Формування фіскального простору України в умовах глобалізаційних дисбалансів» (номер державної реєстрації 0116U002498),

«Оптимізація оподаткування благочинної діяльності суб'єктів господарювання» (номер державної реєстрації 0118U100344), у межах яких автором розроблено теоретико-концептуальні засади оподаткування благодійництва, виявлено основні тенденції його податкового стимулювання в розвинутих країнах світу, а також запропоновано вектори вдосконалення податкового регулювання благодійної діяльності в Україні.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних підходів до використання податкових пільг для стимулювання суспільно корисної благодійної діяльності та формування на цій основі концептуальних засад і практичних рекомендацій щодо вдосконалення податкового регулювання благодійництва в Україні.

Досягнення визначеної мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити зміст та особливості благодійництва як різновиду соціально спрямованої діяльності для з'ясування його ролі в процесі розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів держави;

- з'ясувати сутність поняття «податкова пільга» й обґрунтувати її відмінні ознаки як інструменту податкового регулювання для виявлення стимулюючого потенціалу щодо впливу на економічні мотивації благодійників розширювати межі діяльності;

- систематизувати методологічні засади податкового стимулювання благодійництва для визначення типології наявних у світі напрямів, систем, моделей та особливостей його реалізації;

- проаналізувати структуру податкових пільг у зарубіжних країнах у контексті податкового стимулювання благодійництва;

- провести оцінювання варіативності податкових пільг при різних системах податкового стимулювання благодійної діяльності;

- здійснити аналіз специфіки інструментарію податкового стимулювання благодійництва у зарубіжній практиці;

- оцінити стан пільгового оподаткування індивідуальних благодійників в Україні для виокремлення векторів його вдосконалення;

- окреслити перспективи розвитку корпоративної благодійності в контексті аналізу впливу пільг з податку на прибуток підприємств в Україні;

- обґрунтувати стратегічні орієнтири зміни парадигми податкового стимулювання благодійництва в Україні з метою створення сприятливих умов для розвитку вітчизняної інфраструктури благодійної діяльності.

Об'єктом дослідження є процес оподаткування благодійної діяльності.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та практичні засади розвитку податкового стимулювання благодійництва в Україні у контексті передового зарубіжного досвіду.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети й вирішення означених завдань у дисертаційній роботі використано сукупність загальнонаукових методів, що дозволило забезпечити обґрунтованість, достовірність та об'єктивність отриманих висновків та сформованих рекомендацій, зокрема метод теоретичного узагальнення – для обґрунтування понятійно-

категоріального апарату дослідження та розкриття сутності податкового регулювання в площині наукової дискусії та нормативно-правового регламентування; системно-аналітичний метод – для встановлення кореляції між оподаткуванням і розвитком благодійництва; абстрактно-логічний метод і порівняння – для з'ясування національних тенденцій податкового стимулювання благодійної діяльності; методи регресійного аналізу – для оцінювання впливу змін у податкових пільгах на масштаби благодійної діяльності; графічний метод – для наочного узагальнення статистичного матеріалу роботи; методи кількісного аналізу – для порівняння й систематизації аналітичної інформації та цифрових масивів даних; абстрактно-логічний метод – для узагальнення та формулювання висновків дослідження.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних науковців у сфері податкового регулювання; змістовні частини аналітичних звітів і періодичних видань; нормативно-правові акти з питань оподаткування; статистичні матеріали податкових служб України та країн світу; інформаційні повідомлення та практичні огляди провідних міжнародних дослідницьких центрів і компаній; звіти міжнародних благодійних організацій і органів державного управління.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних підходів до стимулювання благодійної діяльності та формуванні практичних рекомендацій щодо вдосконалення її податкового регулювання в Україні. Основні положення, які визначають наукову новизну дисертаційної роботи, полягають у такому:

вперше:

– із множини інструментів податкового регулювання виокремлено систему податкового стимулювання благодійництва та теоретично обґрунтовано доцільність її визначення як сукупності функціональних засобів впливу на економічні мотивації благодійників розширювати межі діяльності. Таке виокремлення дало змогу аргументувати прямий зв'язок між варіативністю й обсягами податкових пільг і масштабами пріоритетних з погляду суспільних інтересів видів благодійної діяльності, що сприятиме посиленню фінансової спроможності організацій громадянського суспільства у викоріненні глибинних соціальних проблем;

удосконалено:

– науково-методичні засади податкового контролю, які базуються на впровадженні у звіті про використання доходів неприбуткової організації обов'язкової деталізації загальної суми отриманих доходів і здійснених витрат у розрізі контрагентів. На відміну від тієї, що використовується, така структура звіту даватиме можливість визначення джерел фінансування благодійних установ та зіставлення рівня офіційних доходів благодійників із розмірами здійснених пожертв, а також напрямів витрат благодійних установ і бенефіціарів їхніх пожертв, у результаті чого підвищуватиметься ступінь відкритості, прозорості й підзвітності благодійного сектору та якість проведення контрольно-перевірочної роботи;

– порядок розрахунку благодійної податкової знижки в частині заміни річного доходу, від якого розраховують ліміт дозволених для внесення до її складу благодійних витрат із суми заробітної плати, на суму загального оподаткованого доходу благодійника, з якого податок сплачено за основною ставкою, із одночасним

підвищенням такого ліміту й наданням права на декларування сум витрат, що перевищують ліміт, протягом наступних 5 років. На відміну від діючих алгоритмів цього розрахунку, такий підхід забезпечуватиме перетворення знижки з формальної величини на реальну та стимулюватиме зростання кількості її декларантів, а відповідно обсягів благодійних пожертв;

– науково-теоретичні підходи щодо ролі податкової складової в розбудові сфери благодійництва не як альтернативного механізму фінансування державних послуг, а як складного елементу у системі державного регулювання розвитку організацій громадянського суспільства. На відміну від існуючих, такий підхід дозволить забезпечити якісну трансформацію інфраструктури благодійництва як єдиного сектору, а не діяльності окремих організацій та ініціатив, шляхом налагодження ефективної взаємодії між різними елементами цієї системи при паралельному розвитку кожного з них;

набули подальшого розвитку:

– теоретичне обґрунтування мотивів економічної поведінки платників податків у частині розширення переліку неальтруїстичних причин залучення до благодійності, що дозволило довести важливість збалансування інтересів благодійників і держави як компромісу між потенційно можливим та фактично реалізованим обсягом благодійних податкових пільг у процесі розподілу та перерозподілу доходів усередині країни;

– наукові засади щодо оцінювання форм благодійних податкових пільг з позиції їх відповідності принципам оподаткування для благодійників різних дохідних груп, на основі чого аргументовано здатність податкових кредитів генерувати справедливу структуру розподілу вигоди, що дало підстави визнати податкові кредити на відшкодувальній основі (з поступовою зміною ставки у разі перевищення пожертвою визначеної граничної величини) найбільш об'єктивною формою податкових пільг для благодійників усіх децильних за доходом груп;

– аргументації доцільності застосування в Україні найкращих міжнародних підходів до досягнення кореляції оподаткування та процесу формування у благодійників свідомих імпульсів щодо здійснення благодійної діяльності як остаточної відповіді на заходи із податкового регулювання, що сприятиме актуалізації вітчизняного інструментарію досягнення довгострокових ефектів завдяки можливостям системи оподаткування відповідно до актуальних тенденцій зарубіжної практики.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертаційній роботі теоретичні узагальнення та методичні рекомендації сприятимуть ефективному розвитку оподаткування благодійних організацій в Україні. Окремі результати дисертаційної роботи використані Головним управлінням Державної фіскальної служби в Тернопільській області (довідка № 650/10/19-00-04-01 від 27.11.2018 р.), Комітетом з питань промислової політики та підприємництва Верховної Ради України (довідка № 04-30/14-449/258023 від 10.12.2018 р.) а також Тернопільською міською радою (довідка № 2635/02 від 29.11.2018 р.). Науково-теоретичні напрацювання автора використано у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету (довідка № 126-30/2245 від 28.11.2018 р.).

Особистий внесок автора. Дисертація є одноосібним науковим дослідженням. Наукові положення, висновки та пропозиції сформульовані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертаційній роботі використано лише ті положення, ідеї та висновки, які є результатом власних розробок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дослідження доповідалися та обговорювалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів» (м. Тернопіль, 2016 р.); «Сучасні тенденції розвитку світової економіки» (м. Харків, 2017 р.); «Фіскальна політика в умовах макроекономічної стабілізації» (м. Ірпінь, 2017 р.); «Корпоративні фінанси: проблеми та перспективи інноваційного розвитку» (м. Київ, 2017 р.); «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія» (м. Тернопіль, 2017 р.); «Оподаткування та економічна безпека держави в епоху діджиталізації» (м. Ірпінь, 2018 р.); «Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання» (м. Кременчук, 2018 р.); «Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин» (м. Київ, 2018 р.); «Сучасні тенденції розвитку світової економіки» (м. Харків, 2018 р.).

Публікації. Основний зміст дослідження опубліковано в 15 наукових працях загальним обсягом 6,8 друк. арк., з яких автору належить 5,51 друк. арк., із них: 5 публікацій – у наукових фахових виданнях (з яких 2 статті – у виданнях, внесених до реєстру міжнародних наукометричних баз), 1 публікація – у колективній монографії, 9 праць апробаційного характеру.

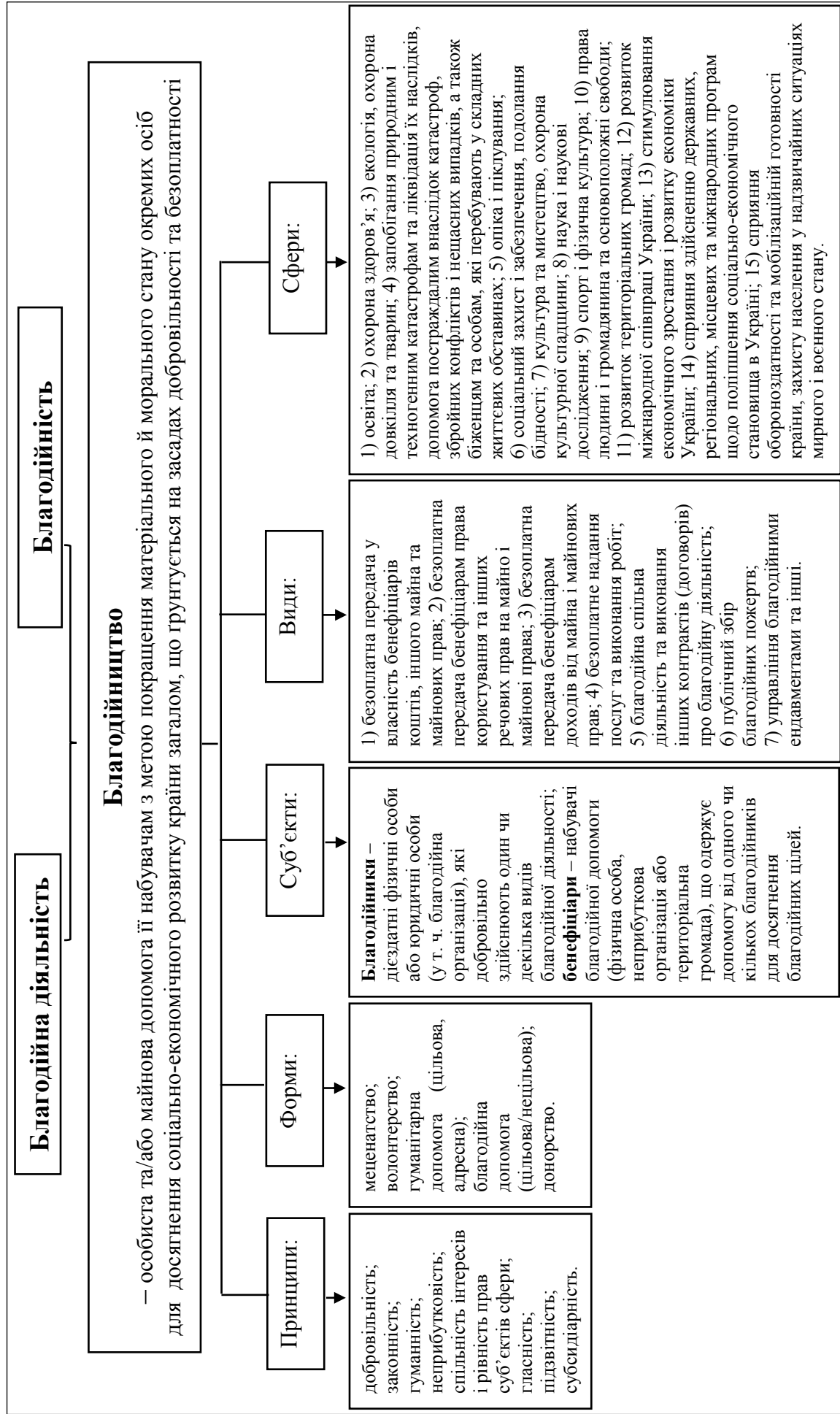
Структура і обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 312 сторінок. Основний текст роботи викладений на 168 сторінках. Дисертація містить 6 таблиць, 9 рисунків та 13 додатків на 112 сторінках. Список використаних джерел налічує 355 найменувань на 32 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади оподаткування благодійництва**» досліджено зміст, особливості благодійництва як різновиду соціально-спрямованої діяльності, з'ясовано сутність і роль податкових пільг в активізації благодійної діяльності та розглянуто методологічні засади податкового стимулювання розвитку благодійництва.

У процесі дослідження благодійництва констатовано, що цей вид соціально спрямованої діяльності безпосередньо впливає на впорядкованість відносин у суспільстві, відчуття захищеності для пересічної особи і можливість покращення умов навколишнього соціуму силами громадянського суспільства як сфери недержавних суспільних інститутів. У дисертаційній роботі сформовано авторське бачення теоретичних засад здійснення благодійної діяльності в Україні (рис. 1).

Критичний аналіз праць учених-економістів дав змогу виокремити податкове стимулювання як вагомий аргумент у питанні формування бажаної для держави поведінки громадян, зокрема забезпечення активізації усвідомленого благодійництва. При цьому найбільш поширеним та ефективним інструментом податкового регулювання благодійної діяльності визначено податкові пільги.

Рис. 1. Теоретичні засади здійснення благодійної діяльності в Україні

Незважаючи на неоднозначність у питанні застосування податкових пільг для активізації благодійництва, статистичні дані свідчать, що майже у кожній країні світу держава підтримує благодійність через податкову систему. Відповідно ефективно побудований алгоритм податкового стимулювання розвитку благодійництва завдяки дієвому пільговому механізму є надійним підґрунтям для формування бажаної для держави поведінки благодійників.

Дослідження зарубіжної практики дало змогу систематизувати методологічні засади податкового стимулювання благодійництва та виокремити такі системи його реалізації: егалітарна, прагматична, перехідна і обмежувальна (рис. 2).

Рис. 2. Типологія систем податкового стимулювання благодійництва

Встановлено, що жодна із зазначених систем не позбавлена недоліків. Обґрунтовано переваги егалітарної та прагматичної систем, що на протигагу іншим системам майже урівноважують наявні недоліки, хоча і вони повною мірою не відповідають принципам вигоди та платоспроможності в оподаткуванні. З'ясовано, що в межах цих систем співіснують і гібридні підсистеми, які поєднують у собі їх різні ознаки, зокрема гібрид егалітарної та прагматичної систем реалізовано в Італії та Великобританії, а гібрид прагматичної та перехідної систем впроваджено у Південній Африці та Польщі.

Проведене дослідження особливостей існуючих систем податкового стимулювання благодійництва показало, що податкові стимули для благодійності є не втраченими доходами держави, а засобом створення сприятливих умов для посилення фінансової спроможності інститутів громадянського суспільства і відповідно збільшення їх ролі в різних сферах діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Відсутність розуміння зазначених переваг в Україні пояснюється тим, що діюча вітчизняна система податкових стимулів для благодійників була сформована скоріше емпіричним шляхом, аніж із використанням наукових підходів, і сьогодні

відповідає перехідній моделі. Так, формально система є, але відчутно вплинути на мотивацію благодійників вона не здатна. Позитивним аспектом є факт, що в перехідній системі, реалізованій в Україні, є спільна фундаментальна основа із прагматичною системою, а тому наявна можливість її оперативної лібералізації за розширення переліку благодійних цілей та підвищення обмежуючих лімітів. Проте очевидно, що вести мову про належне вдосконалення системи лише за кількісного нарощування обсягів пільг для благодійників є помилковим підходом.

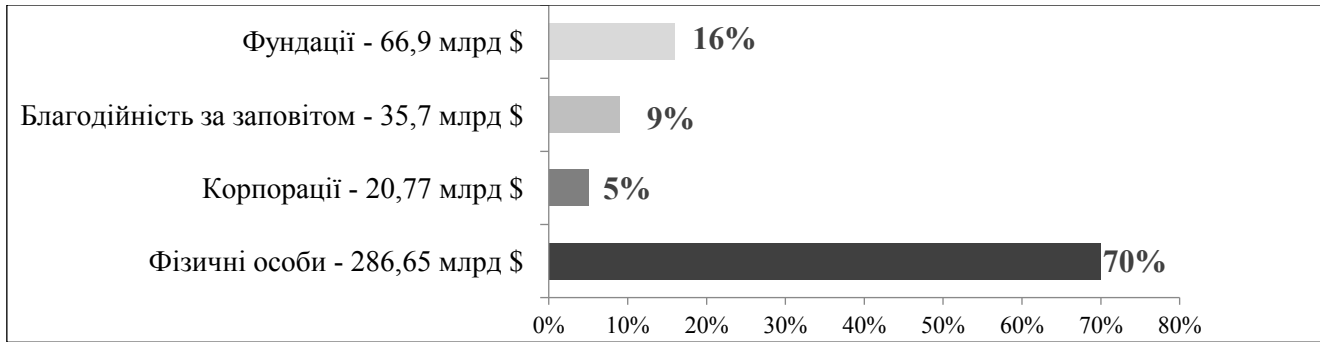
Отже, вітчизняна модель податкового стимулювання розвитку благодійництва потребує переосмислення та трансформації з метою підвищення ефективності функціонування системи податкових стимулів на новому якісному рівні.

У другому розділі **«Сучасні тенденції податкового стимулювання благодійництва: зарубіжна практика»** проаналізовано передовий світовий досвід у сфері формування структури податкових пільг щодо благодійної діяльності, визначення варіативності благодійних податкових пільг та застосування інструментарію податкового стимулювання благодійництва.

Встановлено, що найбільший ресурс для запозичення в Україні максимально успішних рішень щодо податкового стимулювання благодійництва містять у собі егалітарна та прагматична системи, а також гібридна модель із елементами обидвох цих систем. Аналіз особливостей практичної реалізації цих систем, беручи до уваги і негативні вияви, проведений на основі досвіду таких країн, як Сполучені Штати Америки (прагматична система), Канади (егалітарна система) та Великобританії (гібрид між прагматичною та егалітарною системами). Ці країни є членами Великої двадцятки країн і постійними лідерами Всесвітнього індексу благодійності, володіють значним масивом статистичної інформації щодо причинно-наслідкового зв'язку застосування інструментів податкової політики для стимулювання розвитку благодійництва та надають вільний доступ до нього.

Результати проведеного аналізу свідчать, що Сполучені Штати Америки є беззаперечним світовим лідером за обсягами пожертв, переданих приватними донорами на благодійні цілі. Відповідно до річного звіту «Благодійність у США-2017», рівень благодійності в цій країні вийшов на новий рекордний показник – вперше сумарна вартість пожертв благодійним організаціям перевищила 400 млрд. дол. США. Загалом благодійний сектор формує приблизно 6% ВВП цієї країни (2016 р.). При цьому лідерами серед донорів пожертв є фізичні особи. Так, у 2017 р. внесок індивідуальних благодійників забезпечив 70% від загального обсягу пожертв та становив 286,65 млрд. дол. США (рис. 3).

У дисертаційній роботі акцентовано, що благодійна діяльність фізичних осіб упродовж останніх років має стійку висхідну динаміку – за період з 1977 по 2017 р. сукупні розміри пожертв у поточних цінах зросли майже у 10 разів. Серед отримувачів благодійних пожертв лідерами є релігійні установи із часткою 30% від усіх здійснених фізичними особами пожертв, тоді як заклади освіти, хоч і займають друге місце за обсягами пожертв, але отримують вдвічі менше порівняно з інституціями релігійної сфери, – 14% відповідно.

Рис. 3. Розподіл благодійників за обсягами здійснених пожертв у США у 2017 р.*

*За даними щорічного звіту про благодійництво в США у 2017 р.

Встановлено, що поряд із перевагами сучасна система податкового стимулювання благодійництва США характеризується зменшенням частки благодійників для осіб з низькими та середніми доходами – як індикатор зростаючої економічної нерівності завдяки підтримці за допомогою податкової інструментарію саме заможних благодійників. Протягом останнього десятиріччя сукупне скорочення для всіх декларантів із доходом менше 100 тис. дол. США становило 34%. При цьому приріст розміру благодійних вирахувань для представників верхнього десятивідсоткового дециля розподілу населення за доходами становив 40%, а нарощування обсягів отриманих податкових пільг (не виключено, що за рахунок пожертв у власні приватні фундації) досягло 104%.

Благодійництво юридичних осіб у США має доволі незначну секторальну частку – лише 5%, або 22,7 млрд. дол. США, що становить 0,9% від обсягу їх прибутку до оподаткування. При цьому зазначений показник враховує пожертви бенефіціарам від корпоративних фондів, які повністю сформовані за рахунок відповідних внесків юридичних осіб.

Таким чином, попри факти явища лобізму інтересів заможних осіб, яке може приховувати доволі небезпечні тенденції для розвитку благодійного сектору загалом, виокремлення успішно апробованих у США підходів у межах прагматичної системи податкового стимулювання благодійництва дає змогу сформулювати висновки щодо фрагментарної імплементації окремих її елементів в Україні для вирішення проблематики зміни менталітету платників податків, а також відмовитися від повторення допущених законодавством США помилок.

Дослідження особливостей егалітарної системи податкового стимулювання благодійництва на прикладі Канади показало, що благодійний сектор у цій країні забезпечує приблизно 8% ВВП. Особливістю канадського благодійного сектору є джерела його фінансування – більше 50% від сукупного розміру доходу благодійні організації отримують від держави.

Аналіз пільгового оподаткування благодійності в Канаді дає підстави стверджувати про підтримку інструментами оподаткування також саме заможних донорів. Прикладом цього є особливості розрахунку благодійного податкового кредиту за умови пожертви капітального майна – майна, що амортизується, та будь-якого майна, яке при продажі приводить до зростання або втрати капіталу, зокрема: котеджі; цінні папери (акції, облігації та папери довірчих фондів); земля, будівлі та обладнання, яке використовується у бізнесі або здається в оренду. Для таких

пожертв у Канаді застосовується підвищене порогове обмеження. Так, у випадку із пожертвою капітального майна до стандартної граничної суми у розмірі 75% від чистого річного доходу платника дозволяється також додавати 25% від суми річних амортизаційних відрахувань щодо об'єкта капітального майна, який був подарований, та доходів/збитків, що виникають у зв'язку з такою передачею, але сукупно задекларований благодійний податковий кредит не може перевищувати 100% від розміру чистого річного доходу благодійника. У декілька етапів також було остаточно звільнено від оподаткування дохід від приросту капіталу на подарунки у вигляді капітальних об'єктів.

У дисертаційній роботі констатовано, що прихована підтримка благодійної діяльності заможних донорів не лише шкодить балансу справедливості в оподаткуванні, а й призводить до більш негативних наслідків – так званого «благодійного патерналізму», коли благодійні організації стають залежними від невеликої кількості представників найбагатшої групи благодійників, які отримують можливість уникати сплати прибуткового податку за наявності певних прогалин у законодавстві, підриваючи систему податкового стимулювання благодійництва, оскільки результатом її функціонування має бути розширення меж і діапазонів усвідомленої благодійності у масштабах країни.

Отже, з точки зору загальної ефективності законодавчий підхід Канади щодо податкового стимулювання розвитку благодійництва важко оцінити лише позитивно. Попри зовнішні зусилля цієї країни, в рамках егалітарної системи їй поки що не вдалося активізувати культуру усвідомленої благодійності інструментарієм оподаткування. Не останню роль у цьому відіграє складність податкової системи країни в частині декларування доходів і витрат з метою отримання податкових пільг.

Оцінювання гідридної системи податкового стимулювання благодійництва у Великобританії свідчить, що основними донорами тут також виступають фізичні особи, сукупний обсяг згенерованих надходжень яких становить 45% від всіх доходів благодійних організацій. Аналіз специфіки інструментарію застосування благодійних податкових пільг для фізичних осіб показав його залежність від форми здійснення пожертви: подарункова допомога, вирахування під час виплати заробітної плати, пожертва землі, власності або акцій, заповіт або спадкова пожертва. З'ясовано, що для платників індивідуального прибуткового податку найбільший інтерес становлять благодійні податкові пільги, надані через механізм подарункової допомоги та пожертв за заповітом, який вважають справедливим і зручним як для донора, так і для благодійних організацій.

Встановлено, що досвід Великобританії в частині благодійної спадщини містить значний конструктивний потенціал з погляду розбудови благодійного сектору в Україні завдяки інструментарію оподаткування. Механізм оподаткування спадщини у випадку здійснення благодійної пожертви дає змогу нівелювати негативну різницю у вартості отриманої спадщини за мінімізації належного до сплати податку на спадщину.

У корпоративному секторі при гібридній системі податкового стимулювання благодійництва такий донор сплачує меншу суму прибуткового податку, оскільки у випадку здійснення пожертви її вартість вираховується від загальної суми прибутку

до оподаткування. Благодійника також звільняють від сплати податку на приріст капіталу, якщо формою пожертви є нематеріальний актив або цінні папери. Відповідно корпоративні донори переважно вибирають ті форми благодійності, які дають змогу не лише брати участь у забезпеченні суспільного добробуту та контролювати рух пожертвуваних цінностей, а й забезпечують одночасно комерційну та соціальну вигоду.

Загалом проведений аналіз податкового регулювання благодійництва у країнах, які є яскравими представниками діючих у світі моделей податкового стимулювання благодійної діяльності, дає підстави стверджувати, що основні донори цієї діяльності – це фізичні особи, обсяги пожертв яких перевищують корпоративну благодійність у середньому в 5 разів, а отже, формування культури благодійності забезпечене саме за дієвості зазначеної цільової групи благодійників. При цьому прийняття рішення щодо здійснення пожертви, її форми та розміру залежить від рівня добробуту донора: для осіб з незначними доходами центральною є моральна складова, а благодійні податкові пільги, як правило, вони не декларують, тоді як представники найбільш заможних верств населення активно використовують урядові ініціативи щодо податкового стимулювання філантропії як з альтруїстичних мотивів, так і з безпосередньою метою зменшення податкових зобов'язань із сплати відповідних податків. Доведено, що за встановлених форм благодійних податкових пільг держава може посилювати розшарування суспільства за доходами.

Проведене дослідження показало, що, варіюючись за параметрами, податкові вирахування є простішими для використання в практичній площині й забезпечують вищу зворотну реакцію благодійників, однак здатні порушувати принципи справедливості в оподаткуванні та в частині забезпечення плюралізму. Більш прогресивною формою є податкові заліки. Однак для донорів усіх децильних груп за доходом найбільш об'єктивним і стимулюючим є відшкодувальний благодійний податковий кредит, ставка якого поступово зменшується в разі перевищення пожертвою певної граничної суми, доки ставка не досягне нуля. Крім того, значний конструктивний потенціал з погляду розбудови благодійного сектору в Україні інструментарієм оподаткування містить у собі благодійна спадщина.

У третьому розділі **«Перспективи розвитку податкового стимулювання благодійництва в Україні у проекції зарубіжного досвіду»** обґрунтовано вектори вдосконалення пільгового оподаткування індивідуальних благодійників, запропоновано напрями розвитку корпоративної благодійності та визначено стратегічні орієнтири зміни парадигми податкового стимулювання благодійництва в Україні.

У дисертаційній роботі обґрунтовано, що податкове стимулювання благодійництва не слід розглядати з позиції зняття або додаткового посилення державної відповідальності щодо виконання певних функцій. Вартість пільг не має протиставлятися вартості наданої благодійниками допомоги. Доведено, що податкові стимули є мотивуючим засобом розвитку активного, належного та плюралістичного громадянського суспільства, яке урівноважує монопольну владу держави, тоді як ступінь його розвитку – це важливий індикатор зрілості держави з точки зору захисту прав і свобод людини.

Проведений аналіз вітчизняної податкової практики у сфері стимулювання благодійної діяльності показав, що цей механізм в Україні є формальним. Існуюча податкова знижка для фізичних осіб є суто декларативною, оскільки, не сприяючи зростанню кількості благодійників, вона лише підвищує вартість адміністрування податку на доходи фізичних осіб. Це підтверджується і статистикою використання знижки цього виду, яка загалом демонструє однакові тренди. Так, відповідно до даних ДФС України, у 2017 р. податкові знижки отримали 137 632 особи. З них лише 202 особи, або 0,15% від їх загальної чисельності, – за благодійні внески, а загальна сума наданої їм податкової знижки становила 666,1 тис. грн. (табл. 1).

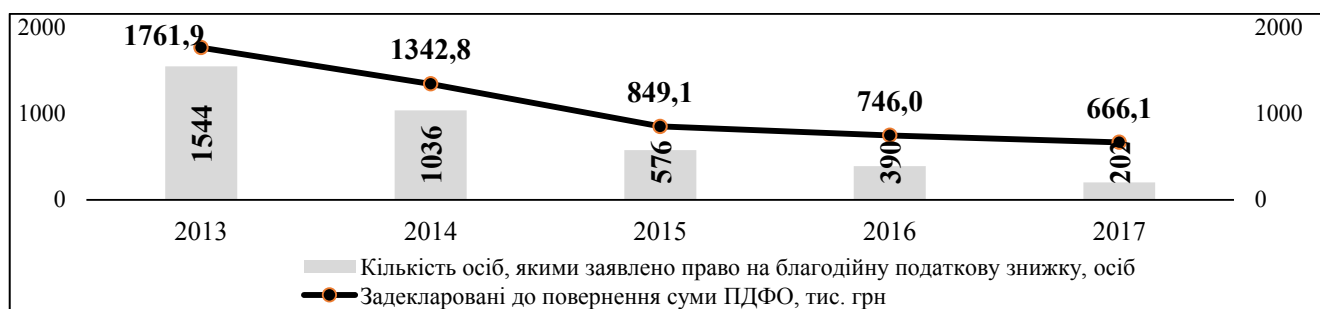
Таблиця 1

Динаміка показників з ПДФО в Україні, пов'язаних із благодійною податковою знижкою у 2013–2017 рр.*

Рік	Кількість платників ПДФО – податкових агентів	Суми ПДФО, сплаченого до бюджету, млрд. грн.	Кількість річних податкових декларацій про майновий стан і доходи, поданих фізичними та самозайнятими особами	Сума заявленої благодійної податкової знижки, тис. грн.	Кількість декларантів благодійної податкової знижки, осіб
2013	783 501	72,1	1 140 247	1 761,9	1 544
2014	719 970	72,2	1 056 187	1 342,8	1 036
2015	681 658	90,8	973 729	849,1	576
2016	708 489	127,3	1 164 029	746,0	390
2017	775 818	170,6	1 207 920	666,1	202

* складено автором на основі статистичних даних Державної фіскальної служби України.

Проаналізована інформація щодо кількості громадян, які скористалися правом на отримання податкової знижки у 2013–2017 рр., свідчить, що загалом чисельність декларантів цієї податкової пільги є спадаючою, зокрема: з 198 256 осіб у 2013 р. до 134 632 у 2017 р. При цьому кількість благодійників скорочується найбільшими темпами – майже у 8 разів за 5 років, а саме: з 1 544 осіб до 202 декларантів (рис. 4).

Рис. 4. Динаміка використання податкової знижки з ПДФО в Україні у 2013–2017 рр. *

* Складено автором на основі статистичних даних Державної фіскальної служби України.

Встановлено, що за аналізований період майже втричі скоротилися і витрати платників у вигляді коштів або вартості майна, що перераховано благодійниками як благодійні внески неприбутковим організаціям, – з 1 761,9 тис. грн. до 666,1 тис.

грн. У масштабах країни цей показник є мізерним, а тому підстав для визнання наявності механізму податкового стимулювання благодійництва від благодійників – фізичних осіб немає.

Дослідження показало, що в діючому механізмі справляння податку на прибуток підприємств податкове стимулювання з боку держави благодійної активності юридичних осіб також майже відсутнє. Це негативно впливає на готовності юридичних осіб здійснювати суспільно корисну діяльність у вигляді фінансування благодійних організацій. Пожертвування для благодійних організацій від юридичних осіб становлять лише 16,6% у загальній структурі джерел фінансування. Встановлено, що пільги з податку на прибуток підприємств для благодійної активності не є визначальним фактором, на який орієнтуються благодійники-бізнесмени під час прийняття рішення про пожертвування.

Основною проблемою забезпечення ефективного пільгового оподаткування благодійних організацій визнано відсутність реальних механізмів боротьби із можливими зловживаннями, які маскуються під благодійну діяльність. Відповідно з погляду суспільної вигоди та популяризації благодійництва як явища вітчизняна практика пільгового оподаткування прибутку підприємств потребує суттєвих змін.

Проведене дослідження у контексті передового міжнародного досвіду щодо основних аспектів податкового регулювання благодійної діяльності дало змогу сформулювати власне бачення концептуальних підходів до зміни парадигми податкового стимулювання благодійництва в Україні як за пропагування ціннісних, духовно-етичних орієнтирів, так і підтримки цієї сфери наявним у державі інструментарієм, в т. ч. інструментарієм оподаткування. Зазначені підходи передбачають реалізацію таких заходів:

- забезпечення наукового супроводження процесу формування системної державної політики використання податкових стимулів для формування бажаної поведінки благодійників;

- удосконалення норм Закону України «Про благодійність та благодійні організації» через внесення відповідних змін щодо уточнення понятійно-категоріального апарату та закріплення форм благодійної діяльності;

- популяризація благодійництва заходами немонетарного характеру із врахуванням мотивів людської поведінки, зокрема закладення традицій благодійності шляхом визначення пам'ятних дат, подій і заходів на державному та місцевому рівнях, створення соціальних ефектів для благодійників шляхом оприлюднення їхніх вчинків на сторінках соціальних мереж тощо;

- підвищення довіри до діяльності благодійних організацій, зокрема через формування морально-етичних і професійних стандартів діяльності цих організацій, а також критеріїв надання їм державної фінансової підтримки;

- посилення податкового контролю за діяльністю у сфері благодійності шляхом удосконалення звітних вимог для її суб'єктів та встановлення обов'язку щодо розміщення інформації про надходження та використання благодійних пожертв від фізичних і юридичних осіб;

- забезпечення можливості ефективного контролю за благодійними податковими пільгами, зокрема шляхом впровадження практики обліку пільг, що використані донорами благодійної допомоги та благодійними організаціями, представниками ДФС України за єдиним, незмінним форматом звітності;

– заохочення приватних благодійників до декларування благодійних податкових пільг, зокрема забезпечення можливості здійснення благодійної допомоги під час виплати заробітної плати працедавцем та закріплення права на спадкову пожертву;

– підвищення податкової культури та забезпечення рівноправності у доступі до благодійних податкових пільг для всіх категорій благодійників, зокрема через проведення широкої масово-роз'яснювальної роботи щодо переваг використання благодійних податкових пільг донорами пожертв.

Запропонований перелік заходів не є вичерпним, але об'єктивно необхідним на шляху якісної розбудови благодійного сектору за допомогою податкового регулювання. Для нарощування активності залучення українців у благодійну діяльність необхідна адекватна підтримка сектору благодійності з боку держави через наявний інструментарій регулювання економічних та соціальних процесів. Виходу сфери благодійництва в Україні на новий рівень розвитку сприятиме також капіталізація накопичених знань і досвіду благодійників, що реалізований у світовій практиці.

Окреслена у дисертаційній роботі інтерпретація ідейно-теоретичних напрацювань та практичних підходів, що апробовані у зарубіжних країнах в рамках прагматичної, егалітарної та перехідної між прагматичною і егалітарною моделями, сприятиме вирішенню проблем вітчизняної практики податкового регулювання благодійної діяльності.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано нове вирішення важливого наукового завдання, яке полягає у поглибленні теоретико-методичних засад податкового стимулювання благодійної діяльності фізичних і юридичних осіб та розробленні практичних рекомендацій, спрямованих на активізацію податкового регулювання благодійництва в Україні з метою створення державою сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства. Це дало змогу сформулювати висновки науково-теоретичного й прикладного характеру, спрямовані на реалізацію мети дисертаційної роботи.

1. Обґрунтовано, що благодійництво є особливим джерелом фінансування та розвитку громадянського суспільства, представники якого ініціюють і забезпечують впровадження актуальних суспільних змін завдяки усуненню глибинних причин соціальних проблем. Доведено, що з економічного погляду благодійництво є інструментом розподілу фінансових ресурсів їхніми власниками на користь тих, хто, на думку благодійників, цього потребує, що забезпечує найбагатшим особам та організаціям потенціал для вагомого впливу на суспільство, і таким чином впливає на розподіл фінансових ресурсів держави. Відповідно важливість чіткого державного регулювання цієї сфери з урахуванням мотивів здійснення благодійної діяльності набуває вирішального значення, зокрема за наявності його потужної складової – податкового регулювання як процесу втілення регулюючої функції податків.

2. Дослідження концептуальних основ взаємозалежності оподаткування та благодійництва дозволило резюмувати, що пільги, на відміну від інших локальних

інструментів податкового регулювання, є винятком (доступним для певних платників податків) із загальнозстановленого порядку оподаткування. Доведено, що самі собою податкові пільги – це доволі проблематичне та багатоаспектне явище, основними ознаками якого є неоднозначність сприйняття і конфліктність інтересів під час практичного застосування, особливо в частині їх збалансування з позиції ефективності та справедливості в оподаткуванні. Вибір форм податкових пільг вбачається одним з найбільш принципових моментів, оскільки кожна з них генерує власні мотиваційні та побічні ефекти, що є відмінними для різних цільових груп благодійників. При цьому обґрунтовано, що благодійні податкові пільги – це лише важливий інструмент активізації благодійної активності донорів державою, який самостійно не здатен максимально реалізувати свій стимулюючий вплив без взаємодії з іншими елементами податкового регулювання.

3. Вивчення особливостей та інструментарію податкового регулювання благодійної діяльності в західних країнах дозволило окреслити типологію наявних у світі напрямів, систем та моделей податкового стимулювання благодійності. Систематизовані на цій основі методологічні засади податкового стимулювання благодійності засвідчили актуальність запровадження в Україні передового міжнародного досвіду в контексті досягнення результативних змін у звичках благодійників у відповідь на зміни в податковій політиці держави. Обґрунтовано, що найбільший ресурс для запозичення в Україні максимально успішних рішень щодо податкового стимулювання благодійництва містять у собі егалітарна та прагматична системи, а також гібридна модель із елементами обидвох цих систем.

4. Оцінювання структури податкових пільг щодо благодійної діяльності за прагматичної системи на прикладі США підтвердило, що така система не лише дає можливість, а й спонукає платників реалізовувати своє право на податкові пільги з індивідуального прибуткового податку в максимально допустимому розмірі. Разом з тим, спостерігається повільне, але неухильне зменшення частки благодійників для осіб з низькими та середніми доходами, – як індикатор зростаючої економічної нерівності через підтримку саме заможних благодійників інструментарієм оподаткування. Фактично протягом останнього десятиріччя благодійні вирахування стабільно зростали винятково для представників верхнього десятивідсоткового дециля розподілу населення за доходами.

5. За результатами аналізу егалітарної системи податкового стимулювання благодійництва на прикладі Канади проілюстровано, що заохочення пожертв у вигляді цінних паперів або нематеріальних активів шляхом звільнення їх від податку на приріст капіталу проковує ефект заміщення грошових форм подарунків на користь зазначених, применшуючи мотиваційний ефект системи податкового стимулювання благодійності, що формує явище «благодійного патерналізму». Разом з тим, встановлено, що, незважаючи на наявність таких негативних моментів, як складність декларування податкових пільг, маскування податкового благодійного вирахування під назвою податкового кредиту, проковування ефекту заміщення грошових пожертв на користь тих видів пожертв, що дозволяють уникати оподаткування заможним донорам, і порушення принципів справедливості в оподаткуванні, егалітарна модель податкового стимулювання благодійності, яку

реалізують у Канаді, є цінним джерелом інформації для активізації благодійної активності в Україні.

6. Досвід Великобританії як країни, де застосовують гібрид з прагматичної та егалітарної систем, свідчить, що цій системі податкового стимулювання благодійництва властиві певні недоліки в питаннях забезпечення податкової справедливості, що негативно впливає на розширення масштабів благодійної діяльності. Не менш важливе значення, ніж форма податкових благодійних пільг, має заохочення до використання цих пільг благодійниками для зменшення розміру належного до сплати податку, створюючи мотиваційний ефект бажаної для держави поведінки крізь призму економічних розрахунків. Доведено, що без адекватних заходів щодо відкритості, прозорості та підзвітності благодійних організацій із одночасною обов'язковою деталізацією джерел фінансування донори розглядають податкові пільги як додатковий канал збагачення за здійснення приховуваного впливу на діяльність реципієнтів і використання пожертв у податковому плануванні.

7. Обґрунтовано, що податкове стимулювання фізичних осіб в Україні не містить мотиваційної складової через системний дисбаланс податкової знижки, зокрема занадто низький обмежувачий ліміт і неадекватність її кінцевої величини, складності процедури декларування, а також за відсутності комплексних дій держави щодо врахування специфіки благодійної поведінки індивідуальних донорів і фінансової підтримки платформи публічного збору благодійних пожертв за допомогою засобів телекомунікацій. Доведено доцільність розширення можливості користування податковими пільгами благодійникам за застосування інших форм підтвердження фактів благодійної діяльності (зокрема, подарункової допомоги та спадкової пожертви) з одночасним забезпеченням належного рівня контролю за рухом благодійних коштів.

8. Оцінювання стану податкового регулювання благодійної діяльності вітчизняних донорів дозволило виявити відсутність мотиваційного середовища, яке здатне забезпечити нарощування масштабів благодійництва. Системне заохочення представників бізнесових структур щодо заняття благодійною діяльністю інструментарієм оподаткування взагалі не здійснюється. Крім того, податкові пільги посідають останнє місце серед факторів впливу на прийняття рішення про здійснення пожертв для всіх суб'єктів діяльності в Україні. Проведений аналіз є підґрунтям для аргументації необхідності проведення реформ змістовного характеру з метою вирішення проблем, причиною виникнення яких є фактори саме національного походження, зокрема специфіка податкової системи України та менталітет платників податків.

9. З метою адаптації ідейно-теоретичних напрацювань та практичних підходів щодо податкового регулювання благодійної діяльності у зарубіжній практиці обґрунтовано стратегічні орієнтири зміни парадигми податкового стимулювання благодійництва в Україні як дорожню карту створення сприятливих умов для його розвитку. Вихідним критерієм побудови такої парадигми визначено формування мотиваційної складової в структурі податкового стимулювання благодійної діяльності. Запропонована парадигма є запорукою ефективної реалізації

регулюючої функції податків у частині стимулювання активізації благодійної діяльності донорів інструментарієм оподаткування в контексті забезпечення позитивного впливу на загальний розвиток громадянського суспільства в Україні.

Основні результати дослідження впроваджені у діяльність Комітету з питань промислової політики та підприємництва Верховної Ради України, Головного управління Державної фіскальної служби в Тернопільській області Тернопільської міської ради та у навчальний процес Тернопільського національного економічного університету.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Бобрівець В. В. Зарубіжний досвід податкового стимулювання благодійності. Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. 2018. № 21. С. 26–34 (0,39 друк. арк.).

2. Бобрівець В. В. Методологічні засади стимулювання розвитку благодійності інструментарієм оподаткування. Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць. 2018. Вип. 4 (203). С. 39–46 (0,76 друк. арк.).

3. Бобрівець В. В. Оцінка впливу пільг з податку на прибуток підприємств на розвиток благодійництва в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 22. С. 758–765 (0,98 друк. арк.).

4. Бобрівець В. В. Податкова знижка з податку на доходи фізичних осіб – напрями удосконалення пільги для активізації благодійності в Україні. Економічний простір : зб. наук. праць. 2018. № 130. С. 98–105 (0,72 друк. арк.).

5. Бобрівець В. В. Особливості конструкції благодійного податкового вирахування з персонального прибуткового податку у США: уроки для України. Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць. 2018. Вип. 10 (209). С. 33–43 (0,95 друк. арк.).

6. Бобрівець В. В., Валігура В. А., Герчаківський С. Д., Пірникоза П. В., Сидорович О. Ю. Новітня концепція формування фіскального простору України в умовах глобалізаційних дисбалансів. Формування фіскального простору України в умовах глобалізаційних дисбалансів : монографія / за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. С. 495–546 (особистий внесок автора: досліджено вектори розбудови податкового регулювання в умовах глобалізаційних дисбалансів) (0,3 друк. арк.).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Бобрівець В., Пацьорко Б. Податкове регулювання як основа податкової політики держави. *Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів* : матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 25 листоп. 2016 р.). Тернопіль : Вектор, 2016. С. 105–107 (особистий внесок автора: досліджено сутність і місце податкового регулювання в податковій політиці держави) (0,11 друк. арк.).

8. Бобрівець В. В. Витоки податкового стимулювання благодійної діяльності. *Сучасні тенденції розвитку світової економіки* : зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. Т. І (м. Харків, 26 трав. 2017 р.). Харків : ХНАДУ, 2017. С. 60–61 (0,11 друк. арк.).

9. Бобрівець В. В. Напрями вдосконалення податкового контролю за діяльністю благодійних організацій в Україні. *Фіскальна політика в умовах макроекономічної стабілізації* : зб. наук. праць за матеріали ІІ наук.-практ. інтернет-семін. (м. Ірпінь, 22–31 трав. 2017 р.). Ірпінь : НДІ фіскальної політики, 2017. С. 64–66 (0,15 друк. арк.).

10. Бобрівець В. В. Податкові перешкоди розвитку корпоративної благодійності в Україні. *Корпоративні фінанси: проблеми та перспективи інноваційного розвитку* : зб. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21 черв. 2017 р.). Київ : КНЕУ, 2017. С. 388–391 (0,15 друк. арк.).

11. Бобрівець В. В. Пільги як інструмент податкового регулювання. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія* : зб. матеріалів ІV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 30 черв. 2017 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2017. С. 338–339 (0,12 друк. арк.).

12. Бобрівець В. В. Актуальність вдосконалення адміністрування податків у сфері благодійності в Україні. *Оподаткування та економічна безпека держави в епоху діджиталізації* : зб. матеріалів Наук.-практ. кругл. столу (м. Ірпінь, 23 лют. 2018 р.). Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2018. С. 141–144 (0,19 друк. арк.).

13. Бобрівець В. В. Податковий інструментарій активізації благодійності: орієнтири для України. *Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання* : зб. тез доп. VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 5–6 берез. 2018 р.). Кременчук, 2018. С. 37–38 (0,18 друк. арк.).

14. Бобрівець В. В. Феномен понять «благодійність» та «філантропія» у сучасних міжнародних економічних відносинах. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин* : матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18–19 квіт. 2018 р.). Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2018. С. 188–191 (0,21 друк. арк.).

15. Бобрівець В. В. Теоретичні аспекти застосування інструментів податкової політики для стимулювання розвитку благодійності. *Сучасні тенденції розвитку світової економіки* : зб. матеріалів Х Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 трав. 2018 р.). Харків : ХНАДУ, 2018. С. 197–199 (0,19 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Бобрівець В. В. Податкове стимулювання благодійництва: зарубіжна практика та перспективи України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль, 2018.

У дисертації поглиблено теоретико-методичні засади та розроблено практичні рекомендації, спрямовані на активізацію податкового стимулювання благодійництва в Україні. Визначено зміст і особливості благодійництва як

різновиду соціально спрямованої діяльності, з'ясовано роль податкових пільг в активізації благодійної діяльності. Систематизовано методологічні засади стимулювання розвитку благодійництва шляхом використання податкових інструментів. Проведено комплексний аналіз особливостей зарубіжної практики побудови і функціонування систем податкового стимулювання благодійництва в розрізі прагматичної, егалітарної та гібридної моделей.

Досліджено сучасний стан та проблематику пільгового оподаткування приватних благодійників та проведено аналіз впливу податкових пільг з податку на прибуток підприємств на розвиток корпоративної благодійності в Україні. Запропоновано стратегічні орієнтири зміни парадигми податкового стимулювання благодійництва в контексті сучасної світової практики та розроблено дорожню карту розвитку благодійної діяльності.

Ключові слова: благодійництво, філантропія, благодійні організації, донори, корпоративні донори, пожертви, податкова знижка, податкові вирахування, податкові пільги, податкове регулювання, система податкового стимулювання.

АННОТАЦІЯ

Бобриец В. В. Налоговое стимулирование благотворительности: зарубежная практика и перспективы Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Тернопольский национальный экономический университет. – Тернополь, 2018.

В диссертации углублены теоретико-методические основы и разработаны практические рекомендации, направленные на активизацию налогового стимулирования благотворительности в Украине. Определено содержание и особенности благотворительности как разновидности социально направленной деятельности, выяснено роль налоговых льгот в активизации благотворительной деятельности. Систематизированы методологические основы стимулирования развития благотворительности путем использования налоговых инструментов. Проведен комплексный анализ особенностей зарубежной практики построения и функционирования систем налогового стимулирования благотворительности в разрезе прагматической, эгалитарной и гибридной моделей.

Исследовано современное состояние и проблематику льготного налогообложения частных благотворителей и проведен анализ влияния налоговых льгот по налогу на прибыль предприятий на развитие корпоративной благотворительности в Украине. Предложены стратегические ориентиры изменения парадигмы налогового стимулирования благотворительности в контексте современной мировой практики и разработана дорожная карта развития благотворительной деятельности.

Ключевые слова: благотворительность, филантропия, благотворительные организации, доноры, корпоративные доноры, пожертвования, налоговая скидка, налоговые вычеты, налоговые льготы, налоговое регулирование, система налогового стимулирования.

ANNOTATION

V. V. Bobrivets. Tax incentives of charitable giving: foreign practice and prospects of Ukraine. – Manuscript.

The dissertation thesis for the acquisition of the Candidate of Economic Science (PhD) academic title on specialty 08.00.08 – Money, Finances and Credit. – Ternopil National Economic University. – Ternopil, 2018.

A new solution to the scientific problem, aimed at substantiating of the theoretical and practical principles of the tax incentive system functioning for the conscious charitable activity of the individuals and legal entities in the Western countries and developing on this basis the conceptual approaches and practical recommendations aimed at enhancing of the tax regulation of charity in Ukraine with the purpose of creating a state favorable conditions for the development of civil society is offered in the dissertation thesis.

The content and features of the charitable activity are studied through the prism of the economic theories. The author's vision of the theoretical aspects of the implementation of charitable activities is given. The methodological principles of stimulating the development of the charitable giving through the use of the tax instruments and the typology of existing tax incentive schemes in the charitable giving, the formation and functioning of which is carried out in accordance with the general methodology in the context of the relevant stages, is considered, showing the relevance of replication in Ukraine of the best international experience in the context of achieving the resulting changes in habits of the charity providers in response to the changes in the tax policy of the state.

The approaches to the building of the tax incentives system for the charitable giving in the context of the different world models are analyzed: the United States of America (representative of the pragmatic model); Canada (the egalitarian model) and the UK (hybrid with the elements of the first two models, which allowed us to study in detail both the positive aspects and the disadvantages of each of these models.) It is studied that the decision to make a donation, form and amount depends on the donor's level of well-being: the moral component is central for the people with minor incomes, and charitable tax benefits are generally not declared, while representatives of the richest segments of the population actively use the government initiatives on tax incentives for the charitable giving as with altruistic motives, and with particular attention to reducing the tax liability of paying the relevant taxes.

The present state and problems of the preferential taxation of private charity providers were examined and the influence of the tax preferences on the corporate profit tax on the development of the corporate charity in Ukraine was analyzed. The strategic guidelines for changing of the paradigm of tax incentives of the charitable giving in Ukraine in the context of modern Western practice are offered, a roadmap for the development of the community-based charitable giving infrastructure is worked out.

Key words: charitable giving, philanthropy, donors, corporate donors, donations, tax reductions, tax deductions, tax incentives, tax regulation, tax incentive system.

Підписано до друку 25.04.2019 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А020-19. Тираж 150 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua